

Dersin Amacı

Bu ders, Türk dilinin Kuzey-Batı (Kıpçak) grubuna ait Kazak Türkçesini ses bilgisi (fonetik ve fonoloji) açısından tanıtarak öğrencilerin bu lehçeyi sistematik biçimde incelemelerini amaçlar. Kazak Türkçesinin ses özellikleri Türkiye Türkçesiyle karşılaştırmalı olarak ele alınacak; özgün metinler üzerinde yürütülecek teorik ve uygulamalı çalışmalarla fonetik yapı, ünlü-ünsüz değişimleri, vurgu ve ses olayları öğretilecektir. Böylece öğrencilerin karşılaştırmalı Türk dili araştırmalarına yönelik yeterlikleri ile Türk dünyasının dilsel çeşitliliğine ilişkin farkındalıkları geliştirilecektir.

Dersin İçeriği

Bu ders, Kazak Türkçesinin yazı dili ve ses bilgisi özelliklerini kapsamlı biçimde incelemektedir. Kazak alfabesi, fonetik yapı ve temel ses kurallarının yanı sıra yazı diline ait dil bilgisi yapıları ve söz varlığı ele alınır. Öğrencilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalarla desteklenen ders kapsamında, çağdaş Kazak edebiyatı metinleri ile güncel sesli ve görsel materyallerden yararlanılarak dilsel ve kültürel yeterlik kazandırılması hedeflenir.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

1. KOÇ, Kenan, DOĞAN, Oğuz (2022). Kazak Türkçesi Grameri. İstanbul: Kesit Yayınları. 2. BİRAY, Nergis vd. (2018). Çağdaş Kazak Türkçesi: Ses-Şekil-Cümle Bilgisi - Metinler. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları. 3. BİRAY, Nergis (2023). Qazaq Tili: Türik Tildi Auditorga Arnalgan Oquw Quralı, (A 1, A 2). Astana. 4. ALTINMAKAS, Layık (2023). Örnek Cümle ve Metinlerle Kazak Türkçesi Dilbilgisi. Ankara: Kalkan Matbaacılık. 5. ERCİLASUN, Ahmet Bican, (2012). Türk Lehçeleri Grameri. Ankara: Akçağ: Yayınları. 6. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2017). Çağdaş Türk Lehçeleri. Ankara: Akçağ Yayınları. 7. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2011). Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 8. BAYNİYAZOV, Ayabek vd. (2021). Türkiye Türkçesi-Kazak Türkçesi / Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü (2 cilt). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 9. ÖNER, Mustafa (2013). Bugünkü Kıpçak Türkçesi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 10. BAZARBAYEV, Z. M. (2003). Qazaq fonologiyasınıñ negizderi. Almatı: Memlekettik tildi damıtuw institusu. 11. BEKTUROV, Ş. K. (2006). Qazaq Tili: Leksika, Fonetika, Morfologiya, sintaksis: Oquwğa tüsüwşi talapkerlerge, studentterge jane oqutuwşı-muğalimderge arnalğan. Almatı: Atamura. 12. MOMINOVA, B. Q. vd. (2010) Qazirgi qazaq tiliniñ funktsionaldı stildik quramınıñ evolyutsiyası. Almatı: Qazaq Universiteti. 13. ORAZBAYEV, F. Ş. (2005). Qazirgi Qazaq Tili: Oquwlıq. Almatı: Print-S. 14. BALAQAYEV, M. ve İSQAQOV, A. (1954). Qazirgi Qazaq Tili. Almatı: Qazaq SSR Ǵılım Akademiyasınıñ Baspası. 15. MAMANOV, I. (2014). Qzaq Til Biliminiñ Maseleleri. ALmatı: Abzal-Ay Baspası. ve bunun yanı sıra konuya ilişkin akademik makalelerden yararlanılacaktır. Ayrıca bir Kazak Türkçesi romanı üzerine okuma çalışmaları yapılacaktır.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Derse ilişkin güncel akademik yayınların düzenli olarak takip edilmesi gerekmektedir.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Yardımcı öğretim elemanı bulunmamaktadır.

Dersin Verilişi

Yüz yüze

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Dr. Öğr. Üyesi Janarbyek Asımkan

Program Çıktısı

1. Kazak Türkçesinin Türk dili tarihi içerisindeki konumunu belirleyebilme becerisine sahip olur.
2. Kazak Türkçesinin oluşumu, gelişim evreleri ve yayılım gösterdiği coğrafi alanı açıklayabilir.
3. Kazak Türkçesinin tarihî dönemlerde geçirdiği ses değişikliklerini bilir, bunları yazılı metinlerden takip edebilir. Bunun yanı sıra Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farklılıkları açıklayabilir.
4. Türk dünyasında meydana gelen siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeleri, nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte öğrenir.

Hazırlık	Öğretim	Teorik	Uygulama
Sıra Bilgileri	Laboratuvar Metodları		
1	Anlatma, soru-cevap	İlk ve ikinci derslerde Kazakistan'ın coğrafi konumu, devlet yapısı, nüfusu ve etnik yapısı anlatılacak; Kazakların sayısı ve yaşadıkları bölgeler üzerinde durulacaktır. Ayrıca Kazakların ortaya çıkış tarihi ve "Kazak" adının anlamı ayrıntılı olarak bahsedilecektir.	
2	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	İlk ve ikinci derslerde Kazakistan'ın coğrafi konumu, devlet yapısı, nüfusu ve etnik yapısı anlatılacak; Kazakların sayısı ve yaşadıkları bölgeler üzerinde durulacaktır. Ayrıca Kazakların ortaya çıkış tarihi ve "Kazak" adının anlamı ayrıntılı olarak bahsedilecektir.	
3	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Kazak Türkçesi. Kazak Türklerinin kullandıkları alfabeler. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
4	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	Ses Bilgisi: Ünlülerin sınıflandırılması ve Kazak Türkçesindeki ünlülere ilişkin temel özellikler. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
5	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşesi. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
6	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşesi. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
7	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Konu Tekrarı. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
8	Uygulama	Ara Sınav	
9	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünsüzler. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
10	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzenli ses değişimleri. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
11	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
12	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünsüzler: Ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
13	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünsüzler: ünsüzlerde ses düşmesi. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
14	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Ünlü ve Ünsüz türemesi. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	
15	Anlatma, soru-cevap, araştırma-inceleme	1. Konu Tekrarı. 2. Kazak edebi eserleri okunarak üzerinde inceleme yapılacaktır.	

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Final	1	1,00
Ara Sınav Hazırlık	3	2,00
Final Sınavı Hazırlık	3	2,00
Teorik Ders Anlatım	14	3,00
Ders Sonrası Bireysel Çalışma	14	3,00
Alan Çalışması	14	3,00
Ev Ödevi	14	3,00

Değerlendirme

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Final	60,00
Vize	40,00

P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16	P.Ç. 17	P.Ç. 18
Ö.Ç. 1																	
Ö.Ç. 2																	
Ö.Ç. 3																	
Ö.Ç. 4																	

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türk dilinin tarihî dönemlerini tanıır ve bu dönemleri ses, şekil, söz dizimi, biçimbilgisi açılarından yorumlar.
- P.Ç. 2 :** Genel olarak edebiyat kavramını ve Türk edebiyatının tüm sahalarındaki tür, şekil özelliklerini açıklar.
- P.Ç. 3 :** Türk dilinin kullandığı çeşitli alfabeler ve bu alfabelerin Türk dilinin fonetik karakterine uygunluğu konusunda bilgi verir.
- P.Ç. 4 :** Türk dünyası ile ilgili araştırmalarla yararlı olacak yabancı dil ve/veya dilleri öğrenir.
- P.Ç. 5 :** Türk dili ve kültürü sahasının yayılım alanlarını tarihi ve bugünkü özellikleri ile birlikte ortaya koyar.
- P.Ç. 6 :** Türk dilinin dünya dillerine etkisini ve dünya dilleri arasındaki yerini izah eder.
- P.Ç. 7 :** Türk Dünyasında edindiği bilgi ve kazanımlar çerçevesinde çeşitli saha çalışmaları yapabilir.
- P.Ç. 8 :** Türk topluluklarının sahip olduğu ortak kültürel özellikleri nitelendirir ve her topluluğun ortak kültür mirasına katkılarını ifade eder.
- P.Ç. 9 :** Türkçenin çağdaş lehçe ve edebiyatlarına hâkim olduğu için Türk Dünyası ile ilgili her türlü sosyal projelerde görev alabilir.
- P.Ç. 10 :** Dilbilim ve edebiyat terimlerinin dünya ve Türk literatüründeki anlamlarını tanımlar.
- P.Ç. 11 :** Türk Dünyası ile ilgili her türlü sanatsal, sosyal, kültürel etkinliği başarıyla başlatabilir, yürütebilir ve sonlandırabilir.
- P.Ç. 12 :** Uzmanlaştığı Türk lehçelerinde aktarma faaliyetlerinde bulunabilir.
- P.Ç. 13 :** Modern Türk edebiyatının eski Türk edebiyatı ve Türk halk edebiyatı ile olan ilişkisini açıklar. Her bir edebiyat döneminin diğer Türk toplulukları arasındaki ortak ve farklı yönleri ile etkileşimlerini tanıtır
- P.Ç. 14 :** Orta Asya'da yaygın konuşulan en az bir yabancı dili bildiği için bu bölgelerdeki faaliyetlerde görev alabilir.
- P.Ç. 15 :** Dili oluşturan, etkileyen, geliştiren bütün faktörleri açıklar.
- P.Ç. 16 :** Öğrendiği yabancı dil ve/veya dillerde çeşitli çeviri faaliyetlerinde bulunabilir.
- P.Ç. 17 :** Çağdaş Türk lehçelerinin ses, şekil özellikleri ile söz konusu lehçelerin söz varlığı karakterini tespit eder.
- P.Ç. 18 :** Türk edebiyatının ve kültürünün gelişim dönemlerini açıklar.
- Ö.Ç. 1 :** Kazak Türkçesinin Türk dili tarihi içerisindeki konumunu belirleyebilme becerisine sahip olur.
- Ö.Ç. 2 :** Kazak Türkçesinin oluşumu, gelişim evreleri ve yayılım gösterdiği coğrafi alanı açıklayabilir.
- Ö.Ç. 3 :** Kazak Türkçesinin tarihî dönemlerde geçirdiği ses değişikliklerini bilir, bunları yazılı metinlerden takip edebilir. Bunun yanı sıra Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farklılıkları açıklayabilir.
- Ö.Ç. 4 :** Türk dünyasında meydana gelen siyasi, sosyal ve kültürel gelişmeleri, nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte öğrenir.